

Lempäälän kunnan hyvinvointiraportti 2024

Kunnanvaltuusto 28.5.2025

Kunnanhallitus 19.5.2025

Yhteisölautakunta 15.5.2025

Lempäälän kunnan hyvinvointiraportti 2024

1 Johdanto

2 Hyvinvointiin vaikuttavat yhteiskunnalliset ja globaalit ilmiöt vuonna 2024

3 Hyvinvoinnin edistämisen rakenteet ja koordinointi 2024

4 Osallisuuden edistäminen 2024

5 Hyvinvoinnin tila ja toteutuneet hyvinvoinnin ja osallisuuden edistämisen toimenpiteet vuonna 2024

5.1 Hyte-kerroin

5.2 Kestävä elämäntapa

5.3 Kulttuuri ja osallisuus

5.4 Liikkumisen aktivointi

5.5 Mielenterveys ja päihteettömyys

Lähteet

1 Johdanto

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön tavoitteena on vaikuttaa kuntalaisten elämän sujuvuuteen, elämänlaatuun ja kokemukseen toimivasta arjesta Lempäälässä.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä ohjaavat sekä Lempäälän kunnan kuntastrategia että Lempäälän kunnan laaja hyvinvointikertomus vuosilta 2017-2020 ja hyvinvointisuunnitelma vuosille 2022-2024.

Hyvinvointiraportti on Lempäälän hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen sekä hyvinvointisuunnitelmatyön väline, jonka avulla seurataan, mihin suuntaan lempääläisten hyvinvointi kehittyy. Tiedot päivitetään vuosittain ja niiden pohjalta suunnataan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimia osana talouden ja toiminnan suunnittelua ja johtamista.

Vuoden 2024 hyvinvointiraportti sisältää nostoja lempääläisten hyvinvoinnista ja toteutuneesta hyvinvointityöstä Lempäälän hyvinvointisuunnitelman teemojen mukaisesti sekä ikäryhmittäin raportoituina.

2 Hyvinvointiin vaikuttavat yhteiskunnalliset ja globaalit ilmiöt vuonna 2024

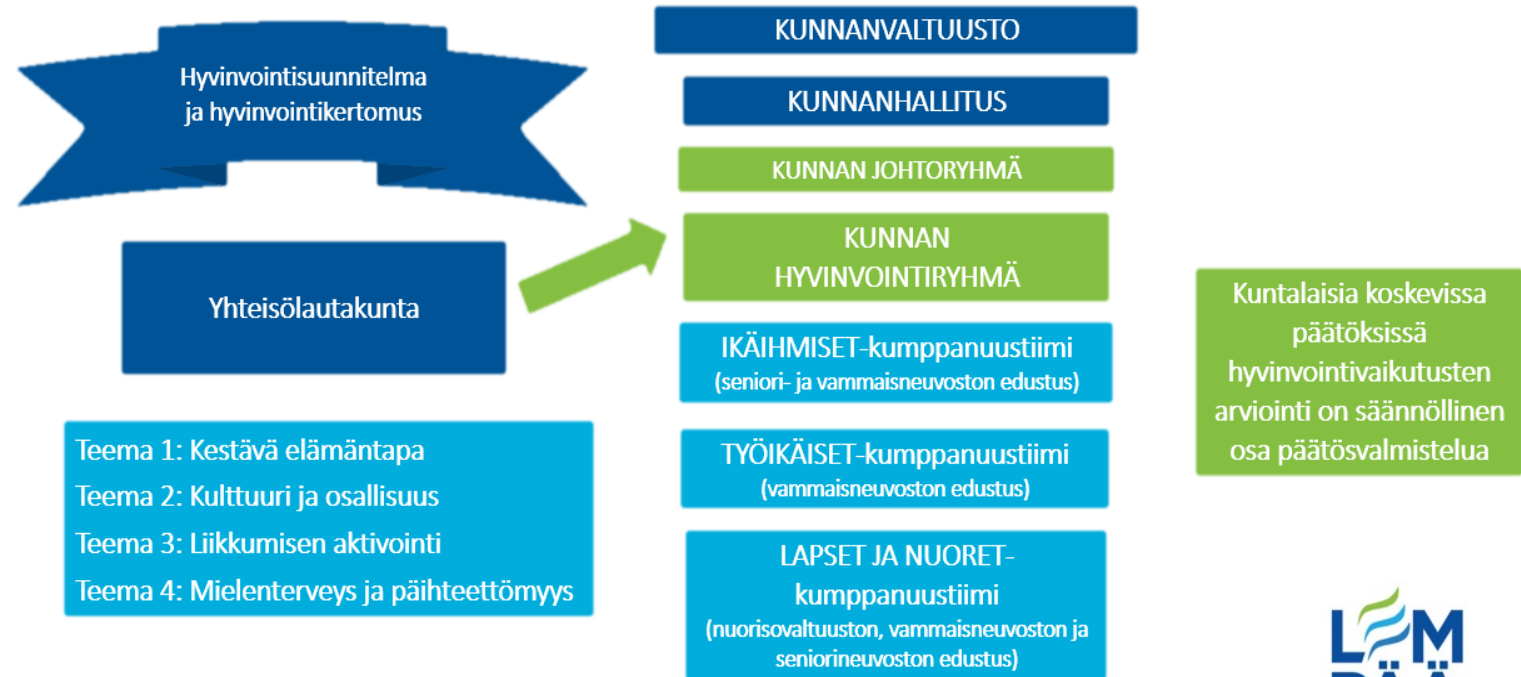
Vuoden 2024 kuluessa globaalia yhteiskunnallista toimintaympäristöä on ryhdytty kuvaamaan nopeasti muuttuvaksi ja monikriisiseksi. Valtioneuvoston kanslian strategisessa toimintaympäristöanalyysissä arvioidaan ajankohtaisiksi haasteiksi muun muassa geopoliittinen jännitteisyys, ilmastonmuutos, teknologian nopea kehitys ja väestön ikääntyminen. Monialaiset kriisit vaikuttavat samanaikaisesti yhteiskunnan rakenteisiin, talouteen ja turvallisuuteen. Kriisinkestävyys ja kokonaisturvallisuus ovat nousseet tärkeään asemaan monikriisin aikana. Koronapandemia, energiakriisi ja geopoliittinen epävarmuus korostavat varautumista sekä yhteiskunnan rakenteiden ja väestön henkisen kriisinkestävyyden vahvistamista, missä myös kuntien toteuttamalla hyvinvointityöllä on roolinsa. (Kestilä & Karvonen 2025.)

Valtakunnallisesti tarkasteltuna suurin osa suomalaisista kokee elämänsä turvalliseksi ja on toiveikas tulevaisuuden suhteen. Kokemus hyvinvoinnista on kuitenkin monilta osin heikentynyt viime vuosina, mikä näkyy myös Lempäälässä: tyytyväisyys elämään ja onnellisuuden kokemukset ovat vähentyneet erityisesti nuorilla aikuisilla. Monet kriisit, korkea inflaatio ja nousseet elinkustannukset ovat lisänneet koettuja toimeentulovaikeuksia, mikä käy ilmi myös Lempäälässä vuonna 2024 toteutetun työikäisten hyvinvointikyselyn vastauksista. Koettua hyvinvointia edistetään parhaiten varmistamalla turvallinen elinympäristö, riittävä toimeentulo, toimivat palvelut ja vahvat lähiyhteisöt yhdenvertaisesti kaikille. (Kestilä & Karvonen 2025.)

3 Hyvinvoinnin edistämisen rakenteet ja koordinointi 2024

- Oheinen hyvinvoinnin edistämisen rakenne vahvistettiin kunnanvaltuustossa 31.8.2022 osana Lempäälän kunnan laajaa hyvinvointikertomusta vuosilta 2017-2020 ja hyvinvointisuunnitelmaa vuosille 2022-2024.
- Yhteisölautakunta on toiminut hyvinvoinnin edistämisen koordinaatiosta vastaavana toimielimenä on 1.1.2023 alkaen.
- Hyvinvointisuunnitelmassa vahvistetut hyvinvoinnin edistämisen teemat vuosina 2022-2024 ovat: kestävä elämäntapa, kulttuuri ja osallisuus, liikkumisen aktivointi sekä mielenterveys ja päihteettömyys.
- Kunnan hyvinvointityöryhmä ja ikäryhmittäiset kumppanuustiimit toimivat poikkihallinnollisina yhteistyöryhminä Lempäälän kunnan, Pirkanmaan hyvinvointialueen, Lempäälän seurakunnan ja vaikuttamistoimielimien yhteisessä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyössä.

Hyvinvointisuunnitelma ja -kertomus tietoon perustuvassa johtamisessa

4 Osallisuuden edistäminen 2024

Kuntalaisten oikeudesta osallistua säädetään kuntalain (410/2015) 22 §:ssä. Sen mukaan asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on oikeus osallistua kunnan toimintaan. Kunnanvaltuuston on pidettävä huolta siitä, että kuntalaisille on tarjolla laajasti ja monipuolisesti erilaisia osallistumisen mahdollisuuksia. Osallisuuden edistäminen on osa hyvinvoinnin edistämistä.

Osallisuuden toteutumisen tavat on jaettu kolmeen kokonaisuuteen:

Toiminta-osallisuus

- o aktiivista tekemistä ja asioiden toteuttamista

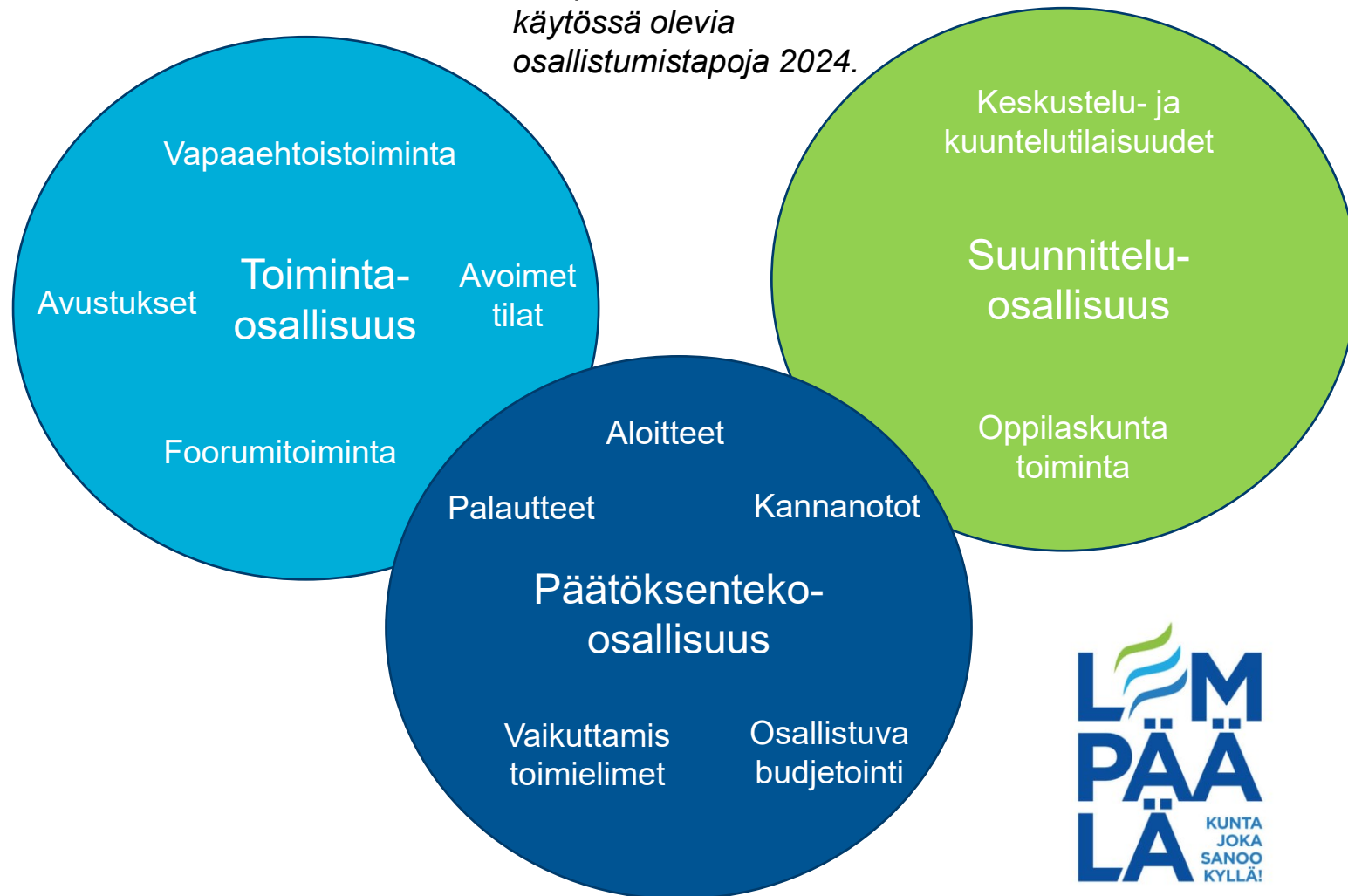
Päätöksenteko-osallisuus

- o osallistumista suoraan kunnan päätöksentekoon

Suunnittelu-osallisuus

- o osallistumista palveluiden ja lähiympäristön suunnitteluun ja kehittämiseen

Kuvaan on koottu Lempäälän kunnan käytössä olevia osallistumistapoja 2024.

5 Hyvinvoinnin tila ja toteutuneet hyvinvoinnin ja osallisuuden edistämisen toimenpiteet vuonna 2024

Lempäälässä asukkaiden hyvinvointia edistetään arjessa monin tavoin. Hyvinvointityön kivijalan muodostavat toimivat peruspalvelut. Edellytyksiä väestön hyvinvoinnille ja terveydelle luodaan varhaiskasvatuksen ja koulujen arjessa, kirjasto-, kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopalveluissa, ruokapalveluissa, kaavoituksessa, liikennejärjestelyitä suunniteltaessa sekä monissa muissa kunnan tehtävissä. Hyvinvoinnin edistämisen tehtävä kuuluu kaikille kunnan toimialoille. Lisäksi paikallisilla järjestöillä, yksityisillä yrityksillä ja yhteisöillä on keskeinen rooli hyvinvoinnin, yhteisöllisyyden ja osallisuuden edistämisessä.

Lempäälän kunnassa on kuluvalle valtuustokaudella seurattu lempääläisten hyvinvoinnin tilaa sekä toteutunutta hyvinvointityötä Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen määrittämällä hyvinvointikertomuksen vähimmäistietosisältöön kuuluvilla indikaattoreilla. Indikaattorisällöt löytyvät raportin oheismateriaalina olevasta powerbi-alustasta: [Lempäälän hyvinvointiraportti 2024: hyvinvointi-indikaattorit](#).

Indikaattoritietoa on tässä raportissa on täydennetty laadullisella arjen ilmiötiedolla, jota ovat olleet mukana tuottamassa Lempäälän kunnan hyvinvointityöryhmä ja ikäryhmittäiset kumppanuustiimit sekä nuorisovaltuusto, seniori- ja vammaisneuvosto. Myös muissa verkostoissa ja työryhmissä kerätty arjen ilmiötieto täydentää indikaattoritietoa. Raportissa väestön hyvinvoinnin tilaa ja vuonna 2024 toteutunutta hyvinvointityötä kuvataan voimassa olevan hyvinvointisuunnitelman mukaisten teemojen mukaan ja ikäryhmittäin.

5.1. Hyte-kerroin

- HYTE-kerroin on vuoden 2023 alusta kunnille voimaan tullut kannustin, joka tarkoittaa, että kuntien rahoituksen valtionosuuden suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan.
- Valtionosuuden lisäosan suuruus määräytyy kahdenlaisten indikaattorien perusteella:
 - Prosessi-indikaattorit kuvaavat kunnan toimintaa
 - Tulosindikaattorit kuvaavat saavutettuja tuloksia
- Yhteensä indikaattoreita on 21. Indikaattorien soveltuvuus arvioidaan määrääjain, eivätkä ne tule olemaan aina samoja.
- Vuoden 2024 tiedoilla Lempäälän kunnalle maksettava valtionosuuden lisäosa on 555 500 euroa.

Hyte-kertoimen tulosindikaattorit

Tulosindikaattorit mittaavat muutosta väestön hyvinvoinnissa ja terveydessä.

Sisältö	Indikaattori	2021	2022	2023	2024
Yläkoululaisten koettu terveydentila	Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, osuus 8. ja 9. luokan oppilaista (ind. 286)	24,7		24,8	
Yläkoululaisten ylipaino	Ylipaino, % osuus 8. ja 9. luokan oppilaista (ind. 3906)	13,8		14,4	
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet	Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17—24-vuotiaat, % osuus vastaavan ikäisestä väestöstä (ind. 3219)	6,3	6,5	5,7	
Pitkäaikainen toimeentulotuki	Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25—64-vuotiaat, % osuus vastaavan ikäisestä väestöstä (ind. 234)	1,7	2,0	1,8	
Työkyvyttömyyseläke	Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25—64-vuotiaat, % osuus vastaavan ikäisestä väestöstä (ind. 306)	4,4	4,3	4,1	4,1
65 vuotta täyttäneiden kaatumiset ja putoamiset	Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 vuotta täyttäneillä henkilöillä verrattuna 10 000 vastaavan ikäiseen henkilöön (ind. 3959)	299,9	311,0	368,3	

Hyte-kertoimen prosessi-indikaattorit

Prosessi-indikaattorit kuvaavat kunnan voimavaroja ja toimenpiteitä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Niiden avulla mitataan nykytilannetta ja toimintaa. Prosessi-indikaattoreiden taustalla olevat tiedot on kerätty THL:n TEA-tiedonkeruiden yhteydessä suoraan kunnista. Asteikko on 0-100.

Sisältö	Indikaattori	2021	2022	2023	2024
Kuntalaisten elintapojen raportointi	Valtuustolle raportoidaan vuosittain väestön elintavoista ja niissä tapahtuneista muutoksista (ind. 5336)	100	100	100	100
Väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä kuvaavat mittarit	Kunnan talousarviossa ja taloussuunnitelmassa määritellään talousarviovuodelle mittarit, joilla seurataan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumista (ind. 5331)	100	100	100	100
Hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen	Kunnan tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa arvioidaan valtuustokausittain kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen (ind. 5330)	100	100	0	0
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen asiantuntijuus	Kunnassa toimii erikseen nimetty asiantuntija, suunnittelija tai vastaava, joka koordinoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä (ind. 5333)	100	100	100	100
Asiakasraadit tai foorumit	Kunnan palveluiden suunnittelussa ja kehittämissä hyödynnetään asiakasraateja ja foorumeja (ind. 5335)	100	100	100	100

Hyte-kertoimen prosessi-indikaattorit

Sisältö	Indikaattori	2023	2024
Osallisuus	Kunta madaltaa kulttuuriin osallistumisen kynnystä (ind. 3984)	100	100

Sisältö	Indikaattori	2021	2022	2023	2024
Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuuden raportointi	Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta raportoidaan vuosittain hyvinvointikertomuksessa tai vastaavassa (ind. 5323)	100	100	100	100
Seurojen, yhdistysten ja kunnan yhteiskokous	Kunta kutsuu säännöllisesti koolle liikuntaseurojen ja yhdistysten yhteiskokouksen (ind. 5321)	100	100	100	100
Kohdennetut liikkumisryhmät lapsille ja nuorille	Kunnassa järjestetään kohdennettuja liikkumisryhmiä liikuntaseuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille (ind. 5327)	0	100	100	100
Vaikutusten ennakoarviointi	Liikunnan edistämisestä vastaavat viranhaltijat osallistuvat valmisteilla olevien lautakuntapäätösten vaikutusten ennakoarviointiin (ind. 5320)	0	100	100	100
Liikunnan edistämisen poikkihallinnollinen työryhmä	Kunnassa toimii liikunnan edistämistä käsittelevä poikkihallinnollinen työryhmä (ind. 5328)	100	100	100	100

Hyte-kertoimen prosessi-indikaattorit

Sisältö	Indikaattori	2021	2022	2023	2024
Kouluruokailusuositus	Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä (ind. 5317)	93	93	26	26
Kouluympäristön ja -yhteisön tarkastus	Kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin tarkastaminen kolmen vuoden välein (ind. 5309)	100	100	100	100
Oppilaiden poissaolot	Oppilaiden poissaolojen kokonaismäärää seurataan koko koulussa (ind. 5313)	72	72	50	50
Liikuntavälitunnit	Koulussa on pitkät liikuntavälitunnit (ind. 5316)	100	100	100	100

5.2. Kestävä elämäntapa: sosiaalinen ja taloudellinen kestävyys, turvallisuus

	+	-
Lapset, nuoret ja perheet	Lapsiystävällinen kunta –toimintamalli edistämässä lasten oikeuksien toteutumista Lempäälässä	- Lapsilla ja nuorilla tunnistetaan yksinäisyyttä, näköalattomuutta, turvattomuuden kokemuksia. Sota ja ilmastonmuutos ja jatkuvat kriisit huolestuttavat lapsia ja nuoria. - Kiusaamiskokemukset peruskoulussa olivat edellisessä kouluterveyskyselyssä kasvussa. - Väkivaltakulttuurin ihannoiti osalla nuorista.
Työikäiset	- Asuminen Lempäälässä koetaan turvalliseksi - Kotoutujat päässeet nopeasti opiskelemaan ammattia, kielitaidon kehitys hyvää	- Työttömyyden kasvu - Menojen kattaminen nykyisillä tuloilla oli peräti 37%:lle työikäisten hyvinvointikyselyyn vastanneista melko hankalaa tai erittäin hankalaa. - Asumiseen liittyvien ongelmien kasvu, muutot, asunnottomuus
Ikääntyneet	Valtaosa ikääntyneiden hyvinvointikyselyyn vastanneista kokee Lempäälässä asumisen ja liikkumisen turvalliseksi.	Ikääntyneiden kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot ovat Lempäälässä olleet kasvussa viime vuodet.

Kestävä elämäntapa – toteutuneet toimenpiteet

Sosiaalinen ja taloudellinen kestävyys, turvallisuus

- Lapsiystävällinen kunta -toimintamallin toimintasuunnitelma vuosille 2025-2026 valmistui loppuvuodesta 2024.
- Vuonna 2024 käyttöön otettiin lasten ja nuorten turvallisuus -toimintamalli, joka mahdollistaa nopean tilannekuvan jakamisen ja riskeihin tarttumisen lasten ja nuorten arjen ympäristöissä. Toimintamalli kokoaa yhteen toimijoita nuorisopalveluista, opiskeluhuollosta, lääkouluilta ja kirjastopalveluista, toimintamallissa tehdään lisäksi tiivistä yhteistyötä poliisin, lastensuojelun sekä vanhempainyhdistysten kanssa.
- Lasten ja nuorten kumppanuustiimi toteutti vuonna 2024 kaksi koko kunnan vanhempainiltaa. Iltojen teemoina olivat sosiaalinen media ja turvallisuus sekä turvaa tuovat rajat. Vanhempainillat tavoittivat yhteensä noin 400 kuulijaa. Yhteistyökumppaneina koko kunnan vanhempainilloissa ovat olleet Mannerheimin lastensuojeluliitto ja Someturva.
- Vuonna 2024 Lempäälään laadittiin Nuorisotyön perussuunnitelma sisältöjä sekä selkeyttämään palvelukokonaisuuksia ja organisaatiota. Vuoden 2024 aikana Lempäälässä uudistettiin myös nuorisotyön palvelukartta, joka on laadittu niin, että nuorisotyö palvelee Lempääläisiä nuoria parhaalla mahdollisella tavalla ja alueellisesti yhdenvertaisesti.

Kestävä elämäntapa – toteutuneet toimenpiteet

Sosiaalinen ja taloudellinen kestävyys, turvallisuus

- Vuodesta 2024 alkaen monikulttuurinen yhteisöllisyyttä edistävä toiminta on keskittynyt monikulttuurisiin tapahtumiin ja maahanmuuttajakoordinaattorin neuvontaa ja ohjausta on tarjottu ajanvarauksella.
- Työllisyyden kuntakokeilu toteutui aikavälillä 1.3. - 31.12.2024. Kokeilussa kunnat vastasivat osin alueensa työ- ja elinkeinopalveluiden (TE-palvelut) tarjoamisesta. Kokeiluissa tavoiteltiin vahvempaa vaikuttavuutta työllisyyden edistämisessä sovittamalla yhteen valtion ja kuntien resursseja, osaamista ja palveluja. Kuntakokeilun kohderyhmänä olivat ne työttömät ja työvoimapalveluissa olevat työnhakijat, jotka eivät ole oikeutettuja ansiopäivärahaan. Lisäksi kohderyhmään kuuluivat kaikki alle 30-vuotiaat työnhakijat sekä kaikki maahanmuuttajat ja vieraskieliset, jotka ovat joko työttömänä tai työvoimapalveluissa kokeilualueiden TE-toimistoissa.
- Ikäihmisten kumppanuustiimi toteutti vuonna 2024 ”Kun huoli herää” -palvelupolun selkeyttämään avun hakemista tilanteessa, jossa oma tai läheisen kotona pärjääminen huolestuttaa.

5.2. Kestävä elämäntapa: ekologinen kestävyys, ravitsemus

	+	-
Lapset, nuoret ja perheet	Kouluruokailuun osallistumisaktiivisuus parantui Hakkarin ja Kanavan koululla vuonna 2024	- Paistopistetuotteiden ja energiajuomien kulutus aterioiden korvikkeina. - Syömättömyys - Pikaruokakulttuuri ja nopeat helpot vaihtoehdot saattavat kiireisessä arjessa ohittaa terveelliset valinnat.
Työikäiset	- Tiedon jakamista ravitsemuksesta ja kestävästä valinnoista on paljon 81 % työikäisten hyvinvointikyselyyn vastanneista raportoi tekevänsä arjessa kestäviä valintoja	- Taloudellinen tilanne ravitsemussuosittelujen ja kestävä elämäntavan toteuttamisen haasteena - Taloudellinen eriarvoisuus lisää kestävättömien, mutta edullisten tarvikkeiden kuluttamista - Ravitsemuksen peruspalikat puuttuvat vaikka tietoa valtavasti, valinnan vaihtoehtojen suuri määrä arjessa
Ikääntyneet	97 % ikääntyneiden hyvinvointikyselyyn vastanneista ilmoitti syövänsä vähintään yhden lämpimän aterian päivässä 77% kyselyyn vastanneista söi pääsääntöisesti itse valmistettuja kotiruokia	Taloudellinen tilanne ravitsemussuosittelujen ja kestävä elämäntavan toteuttamisen haasteena

Kestävä elämäntapa - toteutuneet toimenpiteet

Ekologinen kestävyys ja ravitsemus

- Lempäälässä edistetään työmatkapyöräilyä ja -liikkumista vuonna 2022 tehdyn kartoituksen pohjalta sekä HINKU-tavoitteiden mukaisesti. Vuonna 2024 valmistui uutena Kuljuntien pyörätie.
- Lempäälän luonnon monimuotoisuusohjelma valmistui vuonna 2023 ja sen osalta toimenpiteet ovat käynnistyneet vuonna 2024.
- Lempäälän kuntaan on valmisteltu ensimmäinen energiaohjelma osana Energia ja ilmastojärkeä –kärkihanketta. Energiaohjelman tavoitteena on vähentää riippuvuutta fossiilisista energianlähteistä ja edistää uusiutuvan energian käyttöä kustannustehokkaalla tavalla.
- Ruokakasvatus on huomioitu sekä ravitsemus- että vastuullisuussuunnitelmassa. Vuonna 2024 lisättiin kannustimia osallistua yhteiseen kouluruokailuun yläkouluilla. Ruokailuun osallistumisaktiivisuus parantui Hakkarin ja Kanavan koululla, kun taas Sääksjärven yläkoulussa heikentyi.
- Kesällä 2024 aloitettiin lapsille ja nuorille kohdennetut puistoruokailut. Ruokaa tarjottiin 12 päivänä ja aterioimassa oli keskimäärin 57 henkilöä päivässä.

5.3. Kulttuuri ja osallisuus

	+	-
Lapset, nuoret ja perheet	• Suurin osa lapsista ja nuorista on tyytyväisiä elämäänsä. • Monipuolinen harrastustoiminta, lasten tapahtumat ja työpajat • Perhekerhot ja kohtaamispaikat • Osallistujia lasten ja nuorten ja perheiden toiminnassa mukana paljon • Lasten ja nuorten osallistamisen rakenteita löytyy, myös kyselyt ja palautteet tärkeitä	• Huolta lapsiperheitä arjessaan kohtaavilla työntekijöillä vanhempien jaksamisesta sekä pikkulapsiperheiden tukiverkoston puutteesta • Osalla 5.-6. -luokkalaisista lapsista ja nuorista häiriökäyttäytymistä, vapaa-ajanviettomahdollisuuksien puute tässä ikäryhmässä
Työikäiset	• Hyvät ja laajat harrastusmahdollisuudet, myös maksuttomia ja edullisia mahdollisuuksia tunnistetaan Lempäälässä olevan melko runsaasti • Vapaaehtoistoiminnan mahdollisuudet	• Osallisuuden ja osallistumisen esteinä ajan puute, digilaitteiden parissa vietetty aika, taloudellinen tilanne • Nuorille aikuisille (15-29 -vuotiaat) suunnattujen harrastusmahdollisuuksien rajallisuus Lempäälässä • Työikäisten hyvinvointikyselyssä vähemmistöryhmiin kuuluvilla useammin heikko osallisuuden kokemus kuin koko vastaajaryhmässä
Ikääntyneet	• Kulttuuriluotsitoiminta • Ikääntyneiden kävijöiden määrä eri tapahtumissa, ryhmissä ja toiminnoissa on ollut kasvussa vuonna 2024	• Ikääntyneiden tavoittaminen ja osallisuutta edistävät palvelut eivät voi olla vain digitaalisia menetelmiä • Osallisuutta edistävään toimintaan liittymisen esteenä voi usein olla kuljetuspalveluiden puute ja välimatkat.

Kulttuuri ja osallisuus - toteutuneet toimenpiteet

- Lempäälän kirjastopalveluissa parannettiin kirjastopalveluiden saavutettavuutta ja lempääläisten yhteisöllisyyttä ja osallisuutta vuonna 2024 ottamalla käyttöön omatoiminen asiointi Kuljun ja Sääksjärven kirjastoissa. Lähikirjastojen kävijämäärät ovat kasvaneet kuukausitasolla 10-15 prosenttia ja koko kirjaston aukiolotunnit ovat kasvaneet 39 prosenttia omatoimikirjaston käyttöön oton myötä.
- Lempäälässä kuntalaiset voivat vaikuttaa kirjastoaineiston valintaan. Vuonna 2024 nuorten aineiston osalta pelikokoelmaan suunnattiin kysely ja osallistettiin nuoria Vaikuta-päivillä. Lasten aineiston osalta toteutettiin lasten vaalit tammikuussa 2024, tuloksia hyödynnettiin kokoelmien kehittämisessä. Aikuisten aineiston osalta teetettiin lehtikysely fyysisesti ja verkossa.
- Lempäälässä on kehitetty viime vuosina kulttuuripalveluiden tiedonkeruun menetelmiä kunnan tapahtumien ja toiminnan hyvinvointivaikutusten mittaamiseksi. Vuoden 2024 aikana toteutettiin yksi kulttuurikysely. Kulttuuritapahtumien ja toiminnan vaikutuksia arvioiva kriteeristö valmistui käyttöönotettavaksi.
- Kulttuuripalveluiden saavutettavuutta on kehitetty esimerkiksi vakiinnuttamalla kulttuurilähete- ja -luotsitoiminta osaksi kuntalaisten hyvinvointia ja osallisuutta edistävää työtä. Osallistuminen lähetetoimintaan eli Kulttuurikeskus PiiPoon 60+ -toimintaan ja erityisen tuen perheiden Perheiltoihin on ollut varsin aktiivista, mutta kulttuuriläheteiden määrää ei ole pystytty todentamaan.

Kulttuuri ja osallisuus - toteutuneet toimenpiteet

- Vuonna 2024 opetuspalveluissa oli tavoitteena kouluyhteisöjen hyvinvoinnin, turvallisuuden ja koulupysyvyyden tukeminen. Koulupoissaoloihin pyrittiin vaikuttamaan sekä ennaltaehkäisevästi että kouluun kiinnittymistä tukien. Varhaista puuttumista ja yhteistyötä kotien kanssa kehitettiin opiskeluhuollon osallistamisen myötä. Koulujen johtoa ja henkilöstöä koulutettiin uuden Tampereen kaupunkiseudun läsnäolomallin mukaan ja WilmaRobotin poissaoloseuranta päivitettiin seudulliseen malliin. Oppivelvollisuuden ohjausta ja kuntavalvontaa on edistetty painottaen ennaltaehkäiseviä toimintoja esi- ja perusopetuksessa osana oppimisen edellytyksiä tukevia toimintoja.
- Nuorisopalveluissa nuoret osallistuvat toiminnan suunnitteluun ja heitä kuullaan päätöksenteossa. Nuoria osallistui toiminnan suunnitteluun 30:ssa eri tilaisuudessa vuoden 2024 aikana.
- Lempäälässä on käynnissä Etsivä harrastustoiminta, jonka avulla on tavoitettu haavoittuvassa asemassa olevia lapsia ja nuoria harrastustoimintaan mukaan.
- Järjestöjen ja kunnan yhteistyötä vahvistavaa foorumitoimintaa laajennettiin vuonna 2024. Vuonna 2024 toteutettiin järjestöfoorumi, hyte-foorumi, kulttuurifoorumi neljä kertaa, seurafoorumi kolme kertaa ja nuorisofoorumi kahdesti.
- Viihdy Lempäälässä -tapahtuman yhteydessä järjestettiin asukasilta.
- Työikäisten hyvinvointikysely toteutettiin syksyllä 2024

5.4. Liikkumisen aktivointi

	+	-
Lapset, nuoret ja perheet	• Hyvinvointiasioihin puututaan moniammatillisemmin (kuin ennen) • Tarjonta, tilat ja palvelut hyvät Lempäälässä omaehtoiseen ja ohjattuun liikkumiseen • Liikunta huomioitu monissa palveluissa • Liikunta/ liikkuminen nähdään oppimisen edistäjänä	• Peruskoulun 5. ja 8. luokkalaisilla toteutettavien Move-mittausten mukaan Lempäälässä 26 %:lla 5. luokkalaisista ja 31 %:lla 8. luokkalaisista fyysinen toimintakyky on heikolla tasolla vuonna 2024.
Työikäiset	• Omatoimiset liikuntapaikat ja omatoimisen liikkumisen olosuhteet hyvät • Erinomainen liikuntatarjonta, liikuntapaikat, tapahtumat, ryhmät	• Arkiliikunnan puute • Yksipuolinen liikkuminen • Ajan puute • Vuoden 2024 työikäisten hyvinvointikyselyyn vastanneista melkein puolet oli tyytymättömiä liikkumisen riittävyteen. • Noin 30% työikäisten hyvinvointikyselyyn vastanneista raportoi kokevansa väsymystä ja voimattomuutta lähes päivittäin.
Ikääntyneet	• 67% ikääntyneiden hyvinvointikyselyyn vastanneista koki liikkuvansa mielestään riittävästi. • 71% ikäihmisten hyvinvointikyselyyn vastanneista raportoi pystyvänsä osallistumaan haluamiinsa aktiviteetteihin	• Toimintakyvyn ja liikkumiskyvyn heikentyessä palveluiden ei koeta olevan saavutettavia. • Turvattomuuden kokemus vähentää liikkumista ja kotoa lähtemistä. • Fyysisen kunnon heikkeneminen ryhmätoiminnan pitkien taukojen aikana (esimerkiksi kesällä).

Liikkumisen aktivointi - toteutuneet toimenpiteet

- Liikkumista edistetään Lempäälässä monin keinoin kaikissa ikäryhmissä ja virkistysalueet ovat kaikkien kuntalaisten saavutettavissa.
- Liikuntaneuvonnalla ohjattiin ja tuettiin kuntalaisia liikunnalliseen elämäntapaan. Liikuntaneuvonnan palvelupolkua vahvistettiin huomioiden eri kohde- ja ikäryhmät. Kuntalaisen on mahdollista osallistua maksuttomiin matalan kynnyksen liikuntaryhmiin osana liikuntaneuvontaprosessia.
- Liikuntaneuvontaan ohjautui vuonna 2024 61 eri henkilöä. Matalan kynnyksen ryhmiin on liikuntaneuvonnan kautta ohjautui 11 henkilöä. Matalan kynnyksen ryhmiin ei kyetty ohjaamaan enempää henkilöitä, sillä ryhmissä ei ollut enää tilaa vuoden 2024 aikana.
- Liikuntapalveluiden ryhmiin osallistui vuonna 2024 515 henkilöä ja vertaisohjattuihin ryhmiin 463 henkilöä
- Vuonna 2024 kehitettiin yhdessä lasten, nuorten ja perheiden kanssa uusia matalan kynnyksen toimintamalleja liikkumisen edistämiseksi. Lapsille ja nuorille toteutettiin 5 erilaista uutta ryhmätoimintoa vuonna 2024 ja 9 eri liikuntatapahtumaa.

Liikkumisen aktivointi - toteutuneet toimenpiteet

- Keväällä 2024 järjestettiin alueellinen Ikäihmisten liikkumisen edistämisen ja kaatumisten ehkäisyn yhteiskehittämisen työpaja yhdessä Ukk-instituutin, Ikä-Hyte-hankkeen, Ikäinstituutin, Ikiliikkuja-hankkeen kanssa.
- Keväällä 2024 toteutettiin yhteistyössä NääsVille ry:n kanssa Lempäälän Virkeät Ikämiehet- kurssi, jossa vahvistettiin liikkuvaa elämäntapaa ja ruuanlaittotaitoja yksin eläville tai tuen tarpeessa oleville.
- Syksyllä 2024 liikuntapalveluiden Yhteisöbussikiertueella aiheina olivat sauvakävely, puristusvoima ja kaatumisen ehkäisy.
- Halkolan liikuntapuiston rakentaminen saatiin valmiiksi. Vuonna 2024 puistoon toteutettiin mm. leikki- ja liikuntavälineiden asennus, leikkialueen valaistustyöt, petankkikenttä, koripallokentän aita sekä kiipeilyseinä.
- Muita vuonna 2024 avattuja uusia liikuntapaikkoja ovat uimahalli-kylpylä Louhi sekä Lempäälä-Areena. Lisäksi Lempoisten uimalan toinen laiturie uusittiin ja Kuljuntien pyörätie valmistui.
- Vuonna 2024 toteutettiin Siskonlinnan päiväkodin pihan liikunnallistaminen ja luonnon monimuotoisuuden kehittäminen.

5.5. Mielenterveys ja päihteettömyys

	+	-
Lapset, nuoret ja perheet	Päihteettömyys kiinnostaa nuoria, vertaistuki päihteettömyyteen vahvempaa kuin ennen.	- Lasten ja nuorten vanhempien uupuminen sekä vauva- ja pikkulapsiperheiden erot perheitä kuormittavia tekijöitä. - Some- ja peliriippuvuus - Etenkin tyttöjen stressi ja ahdistuneisuus tunnistetaan olevan edelleen korkealla tasolla, paineita mahdollisesti lisää sosiaalinen media.
Työikäiset	- Puheeksi ottaminen, aiheiden esillä pitäminen, stigman purkaminen, tietoisuus mielen hyvinvoinnista ja sen tärkeydestä lisääntynyt 77%:lla työikäisten hyvinvointikyselyyn vastanneista oli jokin harrastus, joka auttoi työstä irtaantumista vapaa-ajalla	- Huoli ja turvattomuuden kokemukset toistuvien globaalien kriisien ja epävarmuuden vuoksi - Menestymisen ja somen luomat paineet - Taloudelliset huolet ja stressi
Ikääntyneet	Noin 80% ikääntyneiden hyvinvointikyselyyn vastanneista koki mielialansa hyväksi.	- Huolta herättävät erilaiset nivelvaiheet kuten eläkkeelle siirtyminen ja kriisit, yksinäisyys sekä taloudellisen tilanteen heikentyminen. - Päihteiden käyttö ikääntyessä piilossa ja koetaan olevan tabu.

Mielenterveys ja päihteettömyys - toteutuneet toimenpiteet

- Ehkäisevän päihdetyön Pakka-toimintamallin toteutus käynnistettiin loppuvuodesta 2024 yhteistyössä Pirkanmaan hyvinvointialueen kanssa.
- Mielen hyvinvoinnin ja päihteettömyyteen liittyvää aineistoa laajennettiin kunnan Hyvinvointia elintavoilla –sivustolle.
- Vuonna 2024 Lempäälässä vahvistettiin koulunuorisotyön ja vapaa-ajan nuorisotyön parityöskentelymallia.
- Vuonna 2024 tavoitteena nuorisopalveluissa oli, että riskien ja tarpeiden tunnistaminen sekä tuen tarjoaminen varhaisessa vaiheessa vahvistuvat. Nuorten sosiaalista vahvistumista edistettiin tavoittamalla uusia nuoria palveluihin ja lisäämällä sekä yhteisöpalveluiden että eri sektoreiden välistä yhteistyötä.
- Jalkautuvaa ja liikkuvaa nuorisotyötä toteutettiin vuonna 2024 yhteistyössä Saapas-toiminnan kanssa 50 kertaa.
- Vuonna 2024 toteutettiin kaksi koko kunnan vanhempainilta – tapahtumaa, joissa teemoina olivat sosiaalinen media ja turvallisuus sekä turvaa tuovat rajat.

Lähteet

Hyvinvointityöryhmän, kumppanuustiimien ja vaikuttamistoimielinten yhteiskehittämistyöpajat 28.1.2025 ja 6.3.2025

Lempäälän hyvinvointiraportti 2024: hyvinvointi-indikaattorit.

Kestilä, L. & Karvonen, S. (toim.) 2025. Ratkaisuja kestävän yhteiskunnan rakentamiseen. Väestön terveys ja hyvinvointikatsaus 2025. Helsinki: Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. Luettavissa: Ratkaisuja kestävän yhteiskunnan rakentamiseen

Move! -Fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmä. Lempäälän tulosraportti. Tulokset syksy 2024.

Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. THL. 2025. HYTE-kerroin – kannustin kunnille. HYTE-kerroin – kannustin kunnille - THL

Tilasto- ja indikaattoripankki Sotkanet.fi. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos 2005–2025

www.lempaala.fi

**L^M
PÄÄ
LÄ**
KUNTA
JOKA
SANOO
KYLLÄ!